

**Program för ökad delaktighet för personer
med funktionsnedsättning
Söderköpings kommun 2011-2014**

Förenta nationernas förklaring om de mänskliga rättigheterna lyder:

”Alla människors behov är lika viktiga och måste ligga till grund för hur ett samhälle utformas, alla resurser måste användas på ett sådant sätt att varje individ får lika möjligheter att delta i samhället.”

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Inledning.....	4
Söderköpings kommuns program för ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning	5
Övergripande mål	7
1 God tillgänglighet.....	7
2:1 Ökad medvetenhet.....	8
2:2 Gott bemötande	8
3. God folkhälsa	9
Prioriterade områden och mål	11
1. Arbete och arbetsmarknad.....	11
2:1 Boende.....	11
2:2 IT/kommunikation/Information	12
2:3 Kollektivtrafik	13
3. Kultur och fritid.....	13
4. Utbildning.....	14
Programmet har utgått ifrån	16

Förord

Bristande tillgänglighet är ett avgörande hinder för att människor med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhället. Arbetet med att riva hinder för tillgänglighet i samhället är därför en högt prioriterad fråga för regeringen. Riksdagen beslutade år 2000 om en nationell handlingsplan för handikappolitiken. I enlighet med detta har regeringen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) inlett ett nära samarbete för att få fram en gemensam strategi för ökad tillgänglighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Strategin fokuserar på att målen i handlingsplanen ska nås fram till år 2010 inom följande områden:

- enkelt avhjälpta hinder
- tillgänglig kollektivtrafik
- tillgänglig statsförvaltning

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning betyder att lokaler likväl som information och en verksamhet i sin helhet går att använda oavsett funktionsförmåga. Det betyder exempelvis ett bemötande utan diskriminering och att webbplatser och elektroniska tjänster är utformade så att personer med funktionsnedsättning kan ta del av dem.

Utgångspunkten för svensk funktionshinderpolitik är principen om alla människors lika värde och lika rätt. Generella insatser för att förbättra tillgängligheten i samhället är centrala för att nå de politiska målen om delaktighet och jämställdhet.

Personer med funktionsnedsättning kan vara i behov av individuellt stöd från samhället. Staten, kommunerna och landstingen har tillsammans ansvaret för detta stöd som syftar till att garantera god hälsa samt ekonomisk och social trygghet.

Programmet ger vägledning i nämnder och styrelserns arbete att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning. Tillgänglighetsfrågorna ska utgöra en naturlig del av den ordinarie verksamheten och utgöra underlag för budget- och verksamhetsplaner, revision samt uppföljnings- och utvärderingsarbete.

Programmet är en revidering av det handikappolitiska program, som antogs 2001. Revideringen har skett i nära samverkan med företrädare för den lokala handikapprörelsen.

Söderköping i december 2010

Anders Eksmo
Kommunalråd

Inledning

I december 2006 antog FN en ny konvention om mänskliga rättigheter för människor med funktionsnedsättning. Konventionen antogs av Sveriges riksdag 13 november 2008. En stat som antagit konventionen ansvarar för att rättigheter förverkligas på alla samhällsnivåer, nationellt, i regioner och landsting och i landets alla kommuner.

FN-konventionen som började att gälla i Sverige den 14 januari 2009 säger att personer med funktionsnedsättning ska ha samma mänskliga rättigheter som andra. Konventionen består av 50 olika artiklar. Artiklarna är regler och varje artikel handlar om de rättigheter personer med funktionsnedsättning har exempelvis arbete, bostad, hälsa, utbildning, fritid/kultur.

FN-konventionen talar om tillgänglighet till hela samhället och alla samhällsfunktioner. Att öka tillgängligheten på alla samhällsområden för personer med funktionsnedsättning är prioriterat i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Tillgänglighetsfrågorna ska utgöra en naturlig del av den ordinarie verksamheten och finnas med när man bygger tex. en ny skola, ett nytt boende eller planerar för en kulturfestival.

FN-konventionen definierar först och främst vad som egentligen är ett funktionshinder. Den nya konventionen som antogs av riksdagen 2008, säger också att myndigheterna ska samarbeta med handikapporganisationerna för att anpassningarna ska ske. I all långsiktig och övergripande verksamhet ska handikapporganisationernas erfarenhet och kunnande tas till vara genom samverkan med kommunala handikappråden.

Nationellt finns en politisk enighet om att samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet. Det är ingen liten grupp, var femte medborgare lever i någon form av funktionsnedsättning.

Ett tillgängligt samhälle är bra för alla. Dörrar som öppnas automatiskt är bra för den rullstolsburne men också för personer med barnvagn och för personer som bär matkassar. Bussar med breda dörrar och utan trappsteg förenklar påstigningen för alla. Lättläst information på webb-sidor och på andra sidor underlättar för alla som söker information. Strävan är att planera och utveckla samhället utifrån ett brett medborgarperspektiv.

Söderköpings kommuns program för ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Visionen om Söderköping är visionen om det goda livet. ”Ett rikt liv på upplevelser och möjligheter, där värden som närhet, trygghet, omtanke och småskalighet sätter prägel på vårt sätt att verka. Att växa och utvecklas är viktigt och nödvändigt, utan att kvaliteten går förlorad”. I visionen framgår vidare att ”Söderköping är en av landets mest åtråvärda kommuner att uppleva, leva och verka i. Småskalighet, närhet och kvalitet ger en stark egen position i den expansiva fjärde storstadsregionen”

I kommunens program för ökad delaktighet har visionens prioriterade områden beaktats:

- Det goda livet
- Stad med unik profil
- Dynamisk småskalighet
- Ett hav av möjligheter

Programmets syfte är att

- Tydliggöra kommunens ambition att höja livskvaliteten och levnadsvillkoren för människor med funktionsnedsättning.
- Ge vägledning i nämnders och styrelsers arbete att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning.
- Handikappfrågor integreras i kommunens verksamhet och utgör ett naturligt underlag för budget- och verksamhetsplaner, verksamhetsberättelse, revision samt uppföljnings- och utvärderingsarbete.

Gemensamt ansvar

- Handikappfrågor handlar om att samhället utformas så att människor i alla åldrar med funktionsnedsättning blir fullt delaktiga i samhällslivet. Därför är frågorna angelägna för samtliga kommunala förvaltningar och ska ingå i allt planerings- och policyarbete i kommunen.
- Kommunala handikapprådet ska fungera som samråds- och informationsorgan mellan handikapporganisationerna och kommunens olika nämnder och förvaltningar. Kommunens olika nämnder ska delge rådet fortlöpande information om verksamheterna, planerade förändringar och åtgärder som berör personer med funktionsnedsättning, så att dialog kan ske på ett tidigt stadium.
- För att Söderköpings kommun ska kunna uppnå de i programmet föreslagna målen sker samverkan mellan kommunens nämnder, styrelse och dess förvaltningar i gemensamma frågor.

Genomförande

- Varje nämnd och styrelse ska årligen i sin verksamhetsplan beskriva konkreta åtgärder för att nå de mål som anges i programmet.
- Varje nämnd och styrelse ansvarar för att budgetera för de kostnader som är förenliga med att dessa brister åtgärdas.

Begrepp och förklaringar

Socialstyrelsens definitioner av orden funktionsnedsättning och funktionshinder är följande:

En funktionsnedsättning är kopplat till en person och behöver inte innebära ett hinder för delaktighet. Om miljö och omgivning är otillgänglig uppstår funktionshinder. Det är funktionshinder som hindrar personer från att delta i samhället.

FN:s Konvention artikel 1 finns följande beskrivning:

Personer med funktionsnedsättning innefattar bland annat personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på samma villkor som andra.

Nedan beskrivs övergripande mål och prioriterade områden som är baserade på FN-konventionen och regeringens prioriterade områden. Inom varje område är kommungemensamma mål, delmål och strategier formulerade.

Övergripande mål

1 God tillgänglighet

är nödvändigt för funktionsnedsatta personer/ bra för alla

FN:s konvention artikel 9

För att människor med funktionsnedsättning ska kunna leva oberoende och fullt ut kunna delta på livets alla områden ska staterna se till att samhället blir tillgängligt.

Tillgängligheten på alla områden i samhället har en avgörande betydelse när det gäller att uppnå full delaktighet. För att kunna öka tillgängligheten krävs kunskap om handikappfrågor och vad som krävs för att samhället ska bli tillgängligt.

Kraven på tillgänglighet handlar om tillgång till den yttre miljön dvs tillgängligheten till bostäder och andra byggnader, kommunikationsmedel, alla miljöer utomhus. Det handlar också om tillgång till information och möjlighet till kommunikation. Genom olika metoder och tekniker ska information och dokumentation göras tillgänglig för alla och göra det möjligt för människor med funktionsnedsättning att kommunicera med varandra.

Kommungemensam målsättning

- Kommunen ska vidta åtgärder som ökar tillgängligheten för människor med funktionsnedsättning oavsett funktionsnedsättningens art och omfattning.

Delmål

- Höja kunskapen inom tillgänglighetsområdet.
- I kommunal upphandling ange tydliga krav på tillgänglighet.

Strategier

- Ange tillgänglighet och användbarhet i hela planeringsprocessen dvs översiktsplan, detaljplaner, detaljprogram och exploateringsavtal.
- Ange tillgänglighetskrav vid all upphandling.
- I *upptäcktsresan, kommunens tillgänglighetsguide och turistbroschyr ska framgå vilka lokaler, gator m.m som är handikappanpassade.
- Samråd ska ske med kommunala handikapprådet avseende framtagande av tillgänglighetsplan, projektering av allmänna platser, kommunala lokaler mm.

*Ges ut av svenskt kulturarv i Lund

2:1 Ökad medvetenhet

är nödvändigt för funktionsnedsatta personer/bra för alla

FN:s konvention artikel 8

Varje stat ska vidta åtgärder för att höja medvetenheten om frågor som har med funktionsnedsättning att göra. Det kan till exempel handla om att bekämpa negativa attityder och fördomar.

En viktig förutsättning för delaktighet på lika villkor är en ökad medvetenhet i samhället om människor med funktionsnedsättning. Människor med funktionsnedsättning, behöver få ökad medvetenhet, om vilka rättigheter och möjligheter som finns.

Kommunal målsättning

- Kommunen ska på alla nivåer genom aktiva och målmedvetna informations- och utbildningsinsatser öka medvetenheten och därmed motivera åtgärder som undanröjer alla hinder för full delaktighet.

Delmål

- Ökade kunskaper om frågor kring funktionsnedsättning, om deras rättigheter, behov och möjligheter och om vad de kan bidra med.
- Ökade kunskaper om handikappfrågor för alla.

Strategier

- Utbildnings- och informationsinsatser som är tillgängliga för alla.
- Människor med funktionshinder inbjuds att delta i information och utbildningstillfällen för att bidra med sin kunskap och erfarenhet i handikappfrågor.

2:2 Gott bemötande

är nödvändigt för funktionsnedsatta personer/bra för alla

Nationella handlingsplanen

I den nationella handlingsplanen för handikappolitiken "Från patient till medborgare" är bemötande ett av nyckelorden. *Handisam har därför på regeringens uppdrag arbetat fram ett nationellt kompetensutvecklingsprogram kring bemötande.

*myndigheten för handikappolitisk samordning

Gott bemötande handlar i grunden om att bli respekterad för den man är. Delaktighet och jämlika levnadsvillkor är grundläggande mänskliga rättigheter och syftar till ett gott bemötande där ingen blir diskriminerad.

För ett gott bemötande krävs insikt och förståelse kring människors olika förutsättningar. Ett bra möte kräver att personen blir sedd och respekterad för den han/hon är.

- **Kommunal målsättning**
- Anställda och förtroendevalda har grundläggande kunskaper som krävs för att tillämpa ett gott bemötande i varje möte med kommuninvånaren som har behov av kommunens tjänster.

Delmål

- Vid kontakt med Söderköpings kommuns förtroendevalda och anställda upplever alla ett bra bemötande.
- Förtroendevalda och anställda har god kunskap om gällande lagstiftning inom handikappområdet och kommunens policydokument.

Strategier

- Förtroendevalda och anställda inom kommunen får kontinuerlig utbildning i bemötandefrågor.

3. God folkhälsa

är nödvändigt för funktionsnedsatta personer/bra för alla

FN:s konvention artikel 25

Människor med funktionsnedsättning har rätt till bästa möjliga hälsa utan diskriminering på grund av funktionsnedsättningen. Staterna ska erbjuda samma utbud och kvalitet som till andra av gratis eller subventionerad hälso- och sjukvård. Vården ska utföras i samråd med den enskilde. Människor får inte diskrimineras i fråga om sjuk- och livförsäkringar.

Hälsa är centralt i människors liv och en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling. Tonvikten i hälso- och handikappolitiken ska ligga på att identifiera olika funktionshinder och aspekter som leder till ohälsa. Ett samhälle utan diskriminering är grunden för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ha en god hälsa.

Kommunal målsättning

- Att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för medborgarna i Söderköping.

Delmål

- Förbättra möjligheterna i kommunen för en god och jämlik hälsa.
- Öka antalet levnadsår med god hälsa och livskvalitet.
- Öka jämlikheten i hälsa.

Strategier

- Öka kunskapen bland politiker och tjänstemän om i vilken utsträckning beslut och åtgärder bidrar till en jämlik hälsa.

Prioriterade områden och mål

1. Arbete och arbetsmarknad

FN:s konvention artikel 27

Människor med funktionsnedsättning har rätt till arbete på samma villkor som andra. Staterna ska förbjuda diskriminering avseende alla frågor som gäller alla former av yrkesverksamhet, därigenom vid anställning, bibehållande av anställning och befordran. Staterna ska skydda rätten till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor och skärlig anpassning ska kunna erbjudas på arbetsplatsen.

En av de mänskliga rättigheterna är rätten till arbete. Att ha ett arbete har lika stor betydelse för människor med funktionsnedsättning som för andra.

Kommunal målsättning

- Kommunala myndigheter, arbetsförmedling, företag och fackliga organisationer m.fl ska genom gemensamma insatser se till att människor med funktionsnedsättning får ett arbete eller meningsfull sysselsättning oavsett funktionsnedsättningens art och omfattning.

Delmål

- Arbetsmiljöer och arbetsvillkor skapas som tar hänsyn till enskilda personers fysiska och psykiska behov och ger förutsättningar för kontinuerligt lärande och utveckling.
- Åtgärder vidtas för att ge människor med funktionsnedsättning möjlighet till arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Strategier

- Kommunen ska aktivt verka för att fler personer med funktionsnedsättning får möjlighet till praktik och arbete.
- Kommunen som arbetsplats skall vara ett föredöme när det gäller möjligheten för människor med funktionsnedsättning att få arbete.

2:1 Boende

FN:s konvention artikel 9

För att människor med funktionsnedsättning ska kunna leva oberoende och fullt ut kunna delta på livets alla områden ska staterna se till att samhället blir tillgängligt.

Nya boendemiljöer planeras, så att de blir tillgängliga för alla medborgare. Oavsett funktionsnedsättning eller ej ska alla kunna få goda bostäder. Såväl tillgängligheten i inomhusmiljö som utomhusmiljön ska vara anpassad så att personer med funktionsnedsättning så långt det är möjligt kan klara sig själva.

Kommunen har ett särskilt ansvar att tillgodose behovet av goda och ändamålsenliga bostäder för personer med funktionsnedsättningar. De boende ska tillföräkras en god och säker yttre miljö med tillgänglig service och möjlighet till självständigt leverne.

För personer med svår funktionsnedsättning och med ett omfattande behov av service, stöd och omvårdnad och som ej klarar av ett ordinärt boende ska kommunen tillhandahålla bostäder med särskild service.

Kommunal målsättning

- Boendemiljöer ska vara tillgängliga för alla medborgare i Söderköpings kommun.

Delmål

- Kommunen ska verka för att kunskapen om tillgänglighet vid projektering och byggande till fastighetsägare och näringsidkare ska öka.
- Verka för att bostäder och bostadsområden vid ny- och ombyggnad görs tillgängliga för alla.
- Verka för att hiss installeras i trevåningshus.

Strategier

- Upprätta en plan för utbyggnad och utveckling av bostäder med särskild service omfattande såväl gruppboende som serviceboende med tillgång till gemensamhetslokal. Planen ska kontinuerligt följas upp och revideras utifrån behov.

2:2 IT/kommunikation/Information

Inom ramen för handikappolitiken har den nya tekniken också kommit att användas för att utveckla helt nya hjälpmedel. För personer med *kognitiva funktionsnedsättningar har ny teknik inneburit att det nu finns förutsättningar för tillgång till stöd i arbetslivet, såväl i hemmet som på arbetsplatsen.

Kommunal målsättning

- Personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett fritt och oberoende liv med god tillgång till samhällsinformation.

* inlärning, beteende

Delmål

- Söderköping ska vara ett hållbart informationssamhälle för alla medborgare i kommunen.
- Kommunens information finns tillgänglig för alla medborgare.
- Kommunen ska se till att nya datoriserade informations- och servicesystem som erbjuds till allmänheten blir användarvänliga för människor med funktionsnedsättning.

Strategier

- Utveckla information och dokumentation så att den blir lättläst och tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.
- Kontinuerligt förbättra kommunens hemsida för att öka tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

2:3 Kollektivtrafik

Målet med samhällsbetalda resor det vill säga färdtjänst, sjukresor och skolskjutsar är en tillgänglighet som tillgodoser människors behov av kollektiva transporter. För att nå detta mål krävs en god transportmiljö, effektiva särlösningar och en bra linjesträckning för samhällsbetalda resor.

Kommunal målsättning

- God transportmiljö och effektiva särlösningar som tillgodoser människors behov av transport.

Delmål

- Kollektivtrafiken är tillgänglig för alla och planeras utifrån resenärernas behov.
- Transportsystemen inom färdtjänsten har sådan kvalitet, att resor sker under värdiga säkra och bekväma former.

Strategier

- Vid upphandling av fordon och tjänster ställa krav på bemötande, bekvämlighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

3. Kultur och fritid

FN:s Konvention artikel 30

Människor med funktionsnedsättning ska kunna delta i kulturlivet på lika villkor som andra. Lokaler, material och aktiviteter ska vara tillgängliga. Det gäller också rekreation, fritidsverksamhet och idrottsverksamhet. Människor med funktionsnedsättning ska också få erkännande och stöd för sin kulturella och språkliga identitet, däribland teckenspråk och dövas kultur.

Kommunal målsättning

- Kommunen och alla som ordnar kulturaktiviteter ska se till att personer med funktionsnedsättning kan delta i kulturlivet på lika villkor som andra oavsett funktionsnedsättningens art och omfattning.
- Alla medborgare ska, oavsett funktionsnedsättning, kunna delta i kultur- och fritidsaktiviteter på likvärdiga villkor. Deltagandet ska omfatta såväl möjligheter att ta del av allmänna utbud som att utöva egen kultur- och fritidsverksamhet.

Delmål

- Möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att ta del av kultur på lika villkor som andra medborgare.
- Personer med funktionsnedsättning erbjuds olika former av stöd och service så att de lättare kan delta i kultur och fritidsaktiviteter.
- Biblioteks-/Kultur lokaler och fritidsanläggningar är tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning.

Strategier

- Se till att kommunala biblioteks-/kulturlokaler och fritidsanläggningar vid ny- och ombyggnad görs tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning.
- Se till att kommunen som arrangör alternativt medarrangör av kultur- och fritidsarrangemang beaktar de behov som personer med funktionsnedsättning kan ha avseende såväl deltagande i det allmänna utbudet som möjlighet att utöva egen kultur- och fritidsaktivitet med olika former av stöd och service.
- Beakta individuella och grupperns behov av att lättare kan utöva och delta i kultur- och fritidsaktiviteter oavsett geografisk placering.

4. Utbildning

FN:s Konvention artikel 24

Rätten till utbildning ska förverkligas utan diskriminering och på lika villkor. Människor med funktionsnedsättning får inte utestängas från det allmänna utbildningssystemet. Alla, särskilt barn, med synskada, hörselskada, dövhet eller dövblindhet ska få undervisning på det sätt som är bäst för dem. Det föresätter att exempelvis lärare som kan teckenspråk eller punktskrift.

Alla barn, ungdomar och vuxna har rätt till en bra verksamhet och en utbildning av god kvalitet.

Kommunal målsättning

- Alla barn/elever ska bli respekterade för den person de är och få ett gott bemötande i förskola, fritidshemsverksamhet och skola.
- Barn- och utbildningsförvaltningens beslut ska fattas ur barns och elevers perspektiv oavsett ålder och/ eller funktionsnedsättning.

Delmål

Inom varje skolform ska utbildningen vara likvärdig och ha ett inkluderande arbetssätt kring barn, ungdomar och vuxna studerande med funktionsnedsättningar.

- Tillgång till den yttre miljön i undervisningslokaler och på övriga platser där skolverksamheten bedrivs, ska vara god även för funktionsnedsättningar
- De som arbetar med studie- och yrkesvalsorientering ska vara väl insatta i vad funktionsnedsättningen kan få för konsekvenser i yrkeslivet.
- Barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska ges möjlighet till deltagande i fritidsverksamheten.
- Barn/elever med funktionsnedsättning bör ha lika stor valfrihet som alla andra.

Strategier

- I likabehandlingsplanerna ska åtgärder, som behövs för att kunna ge barn/elever med funktionsnedsättningar en likvärdig utbildning, beskrivas.
- Det ska finnas tillgång till anpassade läromedel och teknisk utrustning..
- All personal ska ha goda kunskaper om internationella överenskommelser, tex FN:s barnkonvention
- Barn/elever med funktionsnedsättningar ska ges stöd och anpassning utifrån personliga behov i förskola, skola och fritidshemsverksamhet för att utvecklas maximalt efter sina förutsättningar. Föräldrarnas erfarenheter och synpunkter tas tillvara.
- Grundskola med god kvalitet ska finnas på hemorten för att särskolans elever inte ska behöva resa till annan kommun för att få sin rätt till undervisning tillgodosedd
- Det är angeläget att kommunen har personal med teckenkommunikations- och teckenspråkskompetens.

Programmet har utgått ifrån

- FN:s standardregler
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, DS 2008:23
- Regeringens proposition 1999/2000:79, Socialdepartementet. Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken
- Regeringens skrivelse 2009/10:166. Uppföljning av den nationella handikappoliten för handikappolitiken och grunden för en strategi framåt.
- Regeringskansliet: En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006-2009
- Regeringskansliet: Enkelt avhjälp, strategi för genomförandet av tillgänglighetsmålen i nationella handlingsplanen för handikappolitiken
- Statens folkhälsoinstitut: Onödig hälsa – hälsoläget för personer med funktionsnedsättning. R 2008:13
- Söderköpings vision 2020

Elektroniska källor:

- Handikappförbundens samarbetsorgan www.hso.se
- Handikappombudsmannen www.handikappombudsmannen.se
- Linköpings kommun www.linkoping.se
- Norrköpings kommun www.norrkoping.se
- Kinda kommun www.kinda.se
- Skellefteå kommun www.skelleftea.se
- Regeringen www.regeringen.se
- Socialstyrelsen www.socialstyrelsen.se
- Sveriges kommuner och landsting www.skkl.se
- Sveriges riksdag www.riksdag.se